

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

12 februarie 2020

mun. Chișinău

Colegiul Penal în următoarea componență:
președinte
judecători

Diaconu Iurie
Catan Liliana
Guzun Ion

examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare declarate de inculpatul Ibrian Vasilii și de avocata Nastas Tatiana în numele inculpaților, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2016, în cauza penală privindu-i pe

IBRIAN Vasilii XXXXX, *născut la XXXXX, originar din XXXXX și domiciliat în XXXXX;*

IBRIAN Gheorghii XXXXX, *născut la XXXXX, originar și domiciliat în XXXXX;*

CATANA Nina XXXXX, *născut la XXXXX, originar și domiciliat XXXXX;*

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 23.10.2014 – 14.01.2016;

Instanța de apel: 10.02.2016 – 14.04.2016;

Instanța de recurs: 20.12.2019 – 12.02.2020.

1. Prin sentința Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 18 ianuarie 2016, Ibrian Vasilii a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 165 alin. (2) lit. d) Cod penal la pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 8 ani, cu executarea în penitenciar de tip închis cu privarea de dreptul de a exercita activitatea legată de angajare în câmpul muncii peste hotare pe un termen de 3 ani.

Ibrian Gheorghii a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 165 alin. (2) lit. d) Cod penal, stabilindu-i pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 7 ani în penitenciar de tip închis cu privarea de dreptul de a exercita activitate legată de angajare în câmpul muncii peste hotare pe un termen de 3 ani.

Catana Nina a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 165 alin. (2) lit. d) Cod penal, stabilindu-i pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 7 ani, cu executarea în penitenciar de tip închis pentru femei cu privarea de dreptul de a exercita activitate legată de angajare în câmpul muncii peste hotare pe un termen de 3 ani.

S-a încasat de la Ibrian Vasiliu XXXXX, Ibrian Gheorghii XXXXX și Catana Nina în beneficiul Svetlanei Ibrian suma de 30.000 lei cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul moral cauzat.

2. Pentru a pronunța sentința instanța de fond a constatat că, Ibrian Vasiliu în toamna anului 2011, aflându-se în Federația Rusă, acționând împreună și de comun acord cu Ibrian Gheorghii și Catana Nina, urmărind scopul de exploatare pentru cerșetorie pe teritoriul Federației Ruse, prin înșelăciune, profitând de poziția de vulnerabilitate a Svetlanei Ibrian (Proca), manifestată prin situația precară din punct de vedere al supraviețuirii sociale și aflarea într-o țară străină fără surse financiare necesare pentru existență, sub pretextul acordării de ajutor în vederea recuperării copiilor acesteia, aflați în centre de plasament pentru copii orfani pe teritoriul Federației Ruse, a recrutat-o prin telefon pe Svetlana Ibrian (Proca), convingând-o să se deplaseze din localitatea unde ultima se afla pe teritoriul Federației Ruse spre or. Voronej în Federația Rusă.

În continuare, începând cu toamna anului 2011, Ibrian Vasiliu, aflându-se pe teritoriul or. Voronej din Federația Rusă, acționând împreună și de comun acord cu Ibrian Gheorghii și Catana Nina, urmărind scopul de exploatare pentru cerșetorie pe teritoriul Federației Ruse, prin înșelăciune, profitând de poziția de vulnerabilitate a Svetlanei Ibrian (Proca) manifestată prin situația precară din punct de vedere al supraviețuirii sociale și aflarea într-o țară străină, fără surse financiare necesare pentru existență, sub pretextul acordării de ajutor în vederea recuperării copiilor acesteia aflați în Centre de plasament pentru copii orfani pe teritoriul Federației Ruse, au adăpostit-o pe Svetlana Ibrian (Proca) într-un apartament din această localitate, de unde au impus-o să cerșească pe străzile acestui oraș, aproximativ până în toamna anului 2012, sub supravegherea și controlul acestora.

Ulterior, în prima jumătate a lunii decembrie 2013, Ibrian Vasiliu aflându-se or. Nisporeni în Republica Moldova, acționând împreună și de comun acord cu Ibrian Gheorghii și Catana Nina, urmărind scopul realizării în continuare a intențiilor sale infracționale, privind exploatarea pentru cerșetorie pe teritoriul Federației Ruse a Svetlanei Ibrian (Proca) prin înșelăciune, profitând de poziția de vulnerabilitate a acesteia, manifestată prin situația precară din punct de vedere al supraviețuirii sociale, în vederea omiterii restricției de intrare pe teritoriul Federației Ruse a Svetlanei Proca, aplicată anterior de către organele competente ale acestei țări, au convins-o pe Svetlana Ibrian (Proca) să accepte căsătoria fictivă cu Ibrian Vasile, în vederea

modificării numelui de familie în actele sale de identitate și obținerea numelui de familie Ibrian Svetlana.

În continuare, la 26.12.2013, Ibrian Vasilii, aflându-se în or. Nisporeni, acționând împreună și de comun acord cu Ibrian Gheorghii, urmărind scopul realizării în continuare a intențiilor sale infracționale privind exploatarea pentru cerșetorie pe teritoriul Federației Ruse a Svetlanei Ibrian (Proca), prin înșelăciune, profitând de poziția de vulnerabilitate a acesteia, manifestată prin situația precară din punct de vedere al supraviețuirii sociale, i-a organizat transportarea ultimei în or. Moscova în Federația Rusă în temeiul actelor de identitate deținute pe numele Svetlanei Ibrian, unde Ibrian Vasilii și Ibrian Gheorghii, au adăpostit-o pe Ibrian (Proca) Svetlana într-un apartament din or. Moscova, Federația Rusă, de unde sub amenințarea aplicării violenței fizice și psihice, au impus-o să cerșească pe străzile acestui oraș, aproximativ până la 20.02.2014 sub supravegherea și controlul acestora.

3. Legalitatea și temeinicia sentinței de condamnare, a fost atacată cu apel de către avocatul Hîncu Sergiu în interesele inculpaților Ibrian Vasilii, Ibrian Gheorghii și Catană Nina, care a solicitat casarea cu pronunțarea unei noi hotărâri.

În apelul avocatului se solicită achitarea inculpaților deoarece instanța de fond incorect a dat apreciere acțiunilor inculpaților și incorect le-a încadrat în dispoziția art. 165 alin. (2) lit. d) Cod penal. Traficul de ființe umane constă în recrutarea, transportarea, transferul sau primirea unei persoane, cu sau fără consimțământul acesteia, în scop de exploatare sexuală comercială sau necomercială, prin muncă, servicii forțate, pentru cerșetorie, în sclavie sau în condiții similare sclaviei, ceea ce în cazul dat nu și-a găsit reflectare sau calificarea sub aceste norme de drept prevăzute de Codul penal. Astfel, însăși din declarațiile părții vătămate Ibrian Svetlana, date în cadrul urmăririi penale și în instanța de judecată, reiese că ea deja se afla în Federația Rusă recrutată și transportată de alte persoane, unde a descris amănunt modul în care a fost recrutată și transportată peste frontiera de stat a Republicii Moldova în Federația Rusă unde a fost impusă să cerșească contrar voinței sale și în cele din urmă amenințată și maltrată.

Astfel, după o perioadă de timp, cunoscându-se cu Ibrian Vasile, unde ultimul, având intenția de a fi împreună și în cele din urmă a format o familie, i-a propus să vină la el, și Ibrian Svetlana a fost de acord, a venit la Ibrian Vasile în or. Voronej, Federația Rusă și au început a concubina împreună anunțând și părinții lui Ibrian Vasile. Tot din declarațiile lui Ibrian Svetlana observăm că ultima până la întâlnirea cu Ibrian Vasile a mai practicat cerșetoria și venind în or. Voronej, Federația Rusă avea asupra sa un placat special pregătit pentru practicarea cerșetoriei și la practicarea unei astfel de activități nu a impus-o nimeni silit, dorind singură acest lucru și la propunerea ei s-au ocupat cu cerșitul. La fel, Ibrian Svetlana, prin intermediul familiei

Ibrian Vasile, Ibrian Gheorghe și Catană Nina și-a recuperat fiul Proca Marcel de la autoritățile Ruse.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2016 a fost respins apelul declarat, ca nefondat, cu menținerea hotărârii atacate.

5. În partea descriptivă a deciziei, instanța de apel a menționat că, vina inculpaților pentru faptele incriminate au fost pe deplin dovedite și acțiunile lor de către instanța de fond corect au fost calificate în baza art. 165 alin. (2) lit. d) Cod penal.

Instanța de apel a apreciat critic declarațiile inculpaților, găsiindu-le drept o modalitate de apărare aleasă de către inculpați în scop de a se eschiva de la răspunderea penală pentru fapta comisă, ori, ele sunt combătute prin probele administrate.

Instanța de apel a reținut că, traficul de ființe umane constă în relațiile sociale ce vizează și ocrotesc libertatea, onoarea și demnitatea, viața și sănătatea persoanei, valori supreme, care sunt ocrotite de lege, iar orice atentat la aceste valori este pasibil răspunderii penale. Recrutarea în scopul traficului de ființe umane presupune atragerea persoanelor prin selecționare într-o anumită activitate determinată de scopurile stipulate în art. 165 Cod penal. La recrutare nu are importanță împrejurările în care a avut loc recrutarea; locurile de odihnă, prin rețele neconvenționale, prin oferirea locurilor de muncă sau studii, prin încheierea unei căsătorii fictive etc. Iar mijloacele de recrutare pot fi efectuate prin constrângere, răpire, înșelăciune parțială sau totală etc.

Sintagma „cu sau fără consimțământul acesteia”, utilizată în dispoziția de la alin. (1) art. 165 Cod penal, se referă la consimțământul victimei la recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea ei în scop de exploatare. Legiuitorul nu are în vedere consimțământul victimei la exploatare, din momentul ce exploatarea propriu-zisă depășește cadrul infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 165 Cod penal, deci este irelevantă în conjunctura infracțiunii date. În contextul infracțiunii specificate la art. 165 alin. (1) Cod penal, consimțământul victimei nu înlătură răspunderea penală a făptuitorului, chiar dacă victima și-a exprimat consimțământul de a fi traficată, aceasta este redus la zero, este anulat, nevalabil, întrucât făptuitorul a recurs la unul din factorii de viciere a consimțământului, reprezentați de modalitățile acțiunii adiacente din cadrul faptei prejudiciabile specificate la alin. (1) art. 165 Cod penal prin abuz de poziție de vulnerabilitate și înșelăciune că o vor ajuta să-și prea copilul stabilit în orfelinat .

Referitor la învinuirea adusă inculpatei Catana Nina, instanța de apel a reținut faptul că ultima la fel a participat necondiționat la comiterea exploatării părții vătămate, prin cerșetorie, a constituit o faptă infracțională pentru inculpați, dat fiind că partea vătămată a efectuat mai multe transferuri bănești în sumă de 7 000 ruble

rusești și respectiv 30.000 ruble rusești pe numele inculpatei Catana Nina și Catana Maria, bani care constituiau plata pentru întreținerea copilului pe nume Marcel al Svetlanei Ibrian care se afla în grija lui Ibrian Gheorghe și Catană Nina și frecvența liceul din s. Vulcănești, r-nul Nisporeni, fapt confirmat și de către martorii Gutu Valentina și Axente Maria. Astfel Nina Catana, având înțelegere cu Gheorghe Ibrian și Vasiliu Ibrian de exploatare în scop de a cerși, și-au asumat obligația de a îngriji de copilul minor a Svetlanei Ibrian pentru care fapt a beneficiat din banii agonisiți de la cerșit în federația Rusă.

Astfel, intenția inculpaților de a acționa în comun instanța de judecată a găsit demonstrată, or, între inculpați a existat o înțelegere, stabilită din timp de a comite infracțiunea de trafic de ființe umane, acțiunile concludente ale acestora exprimate prin comiterea succesivă a acțiunilor principale de recrutare, adăpostire și transportare a părții vătămate în Rusia cu scop de a cerși, fapte care denotă existența unei înțelegeri a inculpaților că fiecare din ei contribuie în careva măsură la realizarea laturii obiective a infracțiunii de trafic de ființe umane.

În aceste circumstanțe, în opinia instanței de apel, vina inculpaților a fost pe deplin confirmată în comiterea infracțiunii incriminate, astfel, a respins argumentul apărării, precum că sentința a fost bazată pe presupuneri și că acuzația nu a prezentat careva probe care ar demonstra săvârșirea infracțiunii de trafic de ființe umane anume de către inculpați și apelul avocatului Hîncu Sergiu declarat în interesul inculpaților a fost respins ca fiind nefondat.

Inculpații au săvârșit infracțiunea care conform art. 16 Cod penal face parte din categoria celor deosebit de grave pentru care legea prevede pedeapsă sub formă de închisoare de la 7 la 15 ani cu privare de drepturi de a ocupa anumite funcții sau a exercita anumite activități.

Analizând circumstanțele stabilite, instanța de apel a considerat că pedeapsa sub formă de 8 ani închisoare în privința lui Ibrian Vasiliu, 7 ani închisoare pentru Ibrian Gheorghe și 7 ani închisoare pentru Catana Nina cu privarea de dreptul de a exercita activitate legată de angajare în câmpul muncii peste hotare pe un termen de 3 ani pentru toți trei inculpați a fost corect numită, este în limitele legii și echitabilă faptelor comise deoarece ei nici la moment nu au conștientizat faptele comise, fapt demonstrat prin ceea ce nu se prezintă în ședințele de judecată, ultimii fiind anunțați în căutare.

6. Decizia instanței de apel a fost atacată cu recurs ordinar de avocatul Nastas Tatiana în numele inculpaților și de Ibrian Vasiliu care au solicitat casarea acesteia cu rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri de achitare.

6.1 Avocatul Nastas Tatiana a invocat prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, anularea deciziei și pronunțarea unei hotărâri noi de achitare prin

care inculpații să fie recunoscuți nevinovați în comiterea infracțiunii imputate pe motiv că acțiunile lor nu cad sub incidența art. 165 Cod penal.

În motivarea cererii menționează:

- instanța de apel eronat a interpretat art. 165 Cod penal, și a dat o apreciere eronată a circumstanțelor de fapt, stabilite la urmărirea penală și în ședința de judecată;

- traficul de ființe umane constă în recrutarea, transportarea, transferul, primirea persoanei, cu sau fără consimțământul acesteia, în scop de exploatare sexuală, muncă, servicii forțate, cerșetorie, în sclavie sau în condiții similare sclaviei, ceea ce nu s-a adevărit;

- conform declarațiilor părții vătămate Ibrian Svetlana, date în cadrul urmăririi penale și în instanța de judecată, ea se afla deja în Federația Rusă, recrutată și transportată de alte persoane;

- partea vătămată cu Ibrian Vasili s-a cunoscut în Federația Rusă, unde s-au căsătorit și au locuit împreună ca soț și soție, datorită cărui fapt și-a recuperat copilul care se afla în custodia autorităților ruse;

- cerșetoria practică de partea vătămată constituia o îndeletnicire de familie și nicidecum nu putea fi vorba despre recrutare, impunere, exploatare.

6.2 Inculpatul Ibrian Vasili a expediat o cerere de concretizare a recursului cu cerințe suplimentare, invocând că nu este de acord cu hotărârea pronunțată, deoarece i s-a dat o calificare greșită. Acțiunile inculpatului nu se regăsesc în prevederile art. 165 Cod penal, nu s-a ocupat cu recrutarea, transportarea, transferul ori primirea persoanei în scopul de comerț sau exploatare sexuală. Recunoaște acțiunile de cerșetorie, pentru care familia lui poate fi sancționată. Acțiunile interpretate de organele de urmărire sunt superficiale, vinovăția nu este concretă și nu poate să se bazeze pe presupuneri sau îndoieli. De asemenea a solicitat până la examinarea recursului să fie transferat în penitenciarul de tip deschis - Penitenciarul nr. 9.

7. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul a depus referință privitor la opinia sa asupra recursului avocatului, menționând că acesta urmează a fi declarat inadmisibil, ca fiind vădit neîntemeiat și lipsit de temeiuri legale.

8. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar în baza materialelor din dosar, Colegiul penal în unanimitate decide inadmisibilitatea acestuia, din următoarele considerente.

Potrivit dispoziției art. 432 alin. (2) pct. 2) Cod de procedură penală, instanța de recurs, examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că recursul este declarat peste termen.

Din actele cauzei se constată că avocatul Nastas Tatiana și inculpatul Ibrian Vasile, la 21 octombrie 2019 și respectiv 13.12.2019, au declarat recurs ordinar cu concretizări și cerințe suplimentare solicitând restabilirea termenului de recurs, anularea deciziei și pronunțarea unei hotărâri noi de achitare prin care inculpații vor fi recunoscuți nevinovați în comiterea infracțiunii imputate pe motivul că acțiunile nu se încadrează în prevederile art. 165 Cod penal. În argumentarea acestei soluții, partea apărării menționează că instanțele de fond nu au ținut seama de mai multe norme penale și procesual-penale și au pronunțat arbitrar o sentință de condamnare în privința lor, stabilindu-i pedeapsa de 8 ani/ 7 ani/ 7 ani închisoare, cu executarea acesteia în penitenciar de tip închis.

Una din cerințele obligatorii, la depunerea recursului, se referă la respectarea termenului de declarare a acestuia de către titularii cererii respective. În corespundere cu prevederile art. 422 Cod de procedură penală, termenul de declarare a recursului este de 30 de zile de la data pronunțării deciziei instanței de apel. Ca atare, termenul de recurs are caracter imperativ, în sensul că depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac, iar recursul declarat după expirarea termenului se consideră ca tardiv, deoarece legea procesual-penală nu prevede posibilitatea de repunere în termen a recursului.

În același context se relevă că, potrivit dispozițiilor art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală: *„în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.”*

În același context, Colegiul penal mai evidențiază că, potrivit statuărilor din practica constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, s-a notat că dacă termenul pentru introducerea unei căi de atac este reînnoit după un interval considerabil și pentru motive care nu par să fie foarte convingătoare, o asemenea decizie ar putea înfrânge principiul securității raporturilor juridice.

În speță, se constată că decizia instanței de apel, contestată de recurenți, a fost pronunțată integral la 12 mai 2016, iar conform procesului verbal din 12.05.2016 inculpații nu au fost prezenți la pronunțarea publică a deciziei (vol- III, f.d. 60).

În cadrul instanței de apel, inculpații nu s-au prezentat la ședințele de judecată, de asemenea lipsea și avocatul lor Hîncu Sergiu iar la 10.03.2016 a fost elaborat încheiere de aducere forțată a inculpaților (vol- III, f.d. 12). Ca urmare a fost chemat avocat din oficiu, Creciu Natalia, Negru Olesea și Gorincioi Mihail. Pronunțarea deciziei Curții de Apel a avut loc la 12.05.2016, în lipsa inculpaților și în prezența avocatului Gorincioi Mihail, care a primit copia deciziei confirmate prin recipisa semnată din 14.04.2016 (vol-III, f.d. 74).

La remiterea cererii de recurs a fost anexat copia de mandat a avocatului Nastas Tatiana de pe data 29.08.2019 (vol- III, f.d.128).

În același context, este important de a menționa că, la pronunțarea hotărârii integrale legea nu solicită obligatoriu prezența părților, iar pentru părțile care nu s-au prezentat la pronunțarea sentinței, se consideră că au luat cunoștință de conținutul hotărârii motivate la data pronunțării, mai mult că hotărârile se plasează pe portalul web al instanței de judecată, astfel devenind publice pentru toți. Călăuzitoare în acest sens este și practica judiciară, potrivit căreia s-a statuat că neprezentarea părților, care au fost legal citate la ședința de judecată, dar s-au eschivat de a se prezenta, termenul de atac și pentru acestea oricum se calculează din momentul pronunțării hotărârii integrale.

Pe cale de consecință, având în vedere cele consemnate supra, Colegiul reține că, în cauza deferită judecătii, termenul de declarare a recursului a fost omis de către recurenți, respectiv argumentele aduse de acesta în cererea de recurs nu vor fi preluate pentru examinare, partea fiind decăzută din dreptul de a exercita această cale de atac.

Relevante în acest sens sunt și unele aspecte ale principiului securității raporturilor juridice ce se conțin în hotărârea CtEDO din 05 iunie 2012 în cauza Ghirea contra Moldovei, unde s-a statuat că: „... *principiul egalității armelor, care reprezintă unul din elementele noțiunii mai largi a procesului echitabil – presupune că fiecare parte beneficiară de o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cazul în condițiile, că nu ar pune-o într-un dezavantaj substanțial în raport cu cealaltă parte.*” Prin alte cuvinte, aplicarea regulilor referitoare la termenele limită este de natură să aducă atingere principiului egalității armelor în cazul în care părțile nu beneficiază de aceleași mijloace pentru a-și susține argumentele în fața instanței.

9. În temeiul art. 432 alin. (1) – (2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul Penal

d e c i d e :

Inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate de inculpatul Ibrian Vasilii și de avocata Nastas Tatiana în numele inculpaților, împotriva deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2016, în cauza penală privindu-l pe Ibrian Vasilii, Ibrian Gheorghii și Catana Nina, ca fiind declarate peste termen.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 12 martie 2020.

Președinte

Diaconu Iurie

Judecător

Catan Liliana

Judecător

Guzun Ion